

Martin Lidegaards grundlovstale

Taler

Martin Lidegaard
Politisk leder

Dato

5. juni 2024

Sted

Gl. Præstegårdshave, Birkerød

Grundloven er måske det fineste og vigtigste, en generation nogensinde har givet videre i Danmark.

Med den fik vi overleveret demokrati, frihed og lighed.

Vi fik muligheden for at uddanne os som vi vil, forsamle os som vi vil, dyrke vores Gud som vi vil og ytre os som vi vil. Vi fik friheden – og ansvaret.

Det er monumentale dåbsgaver.

Gaver som generation efter generation efter generation har nydt godt af.

Og efter Grundloven har hver eneste generation bygget videre på dens fundament og forsøgt at give et bedre samfund videre.

I slutningen af 1800-tallet voksede højskolebevægelsen og andelsbevægelsen frem. Omkring århundredeskiftet kom parlamentarismen. I starten af 1900-

tallet blev der givet ligestilling – i hvert fald hvad angår stemmeret. Fra 1930'erne begyndte velfærdsstaten for alvor at blive bygget op og tog fart i 1950'erne og 1960'erne. Efter oliekriserne i 1970'erne begyndte den grønne omstilling af vores energisektor med energibesparelser og væk fra de fossile brændsler i 1990'erne.

I de seneste årtier har stadig flere unge uddannet sig og i hele perioden siden Grundloven har vi brugt de danske folkeskoler, efterskoler og højskoler og alle de andre uddannelser til at danne og uddanne vores ungdom til deres liv - som mennesker, som borgere i et demokrati og som medarbejdere på et arbejdsmarked. Mere end noget andet har vores fælles dannelse været limen i at kunne give et fællesskab og en tillid videre.

I en ubrudt strøm siden Grundloven har vi dermed generationer efter generationer gjort os umage med at give et bedre samfund med flere muligheder og mere lykkelige liv videre til vores børn.

I dag står vi ved en vigtig skillelinje, hvor vi voksne må spørge os selv: Hvad giver **vi** videre?

Selv tilhører jeg den generation, der måske har nydt allermest af de mange goder.

For min generation er nok den rigeste og lykkeligste, der nogensinde har levet i Danmark.

Vi fik boligskattestoppet af Fogh, vi fik stort set fri adgang til den uddannelse, vi ønskede og mange af os gik i vuggestuer, børnehaver og folkeskoler med langt bedre normeringer end i dag.

Vi kunne rejse verden tynd eller blive hjemme og spise os tykke i al dens mad.

Og skulle disse fortræffeligheder med tiden have ført til et springerknæ eller for højt kolesteroltal, bliver vi hver dag prioriteret i sundhedsvæsenet. Ja, faktisk går 95 pct. af nye midler til sundhedsvæsenet til at behandle mennesker over 65 år. Kun tre procent til tidlige forebyggende indsatser.

Vi har – helt overordnet – altid haft mulighederne foran os.

Men noget er gået galt. For lige nu kan vi desværre ikke sige det samme om dem, der kommer efter os.

Vi risikerer nemlig at blive den første generation af danskere, der giver dårligere muligheder og et dårligere samfund videre til vores børn. Med ødelæggende klimaforandringer. Med farvande uden liv og en skrumpende natur. Med mindre uddannet personale i børnehaver og folkeskoler. Med stigende mistro blandt børn og unge.

I dag står vi med det store paradoks, at vi aldrig har været rigere, mens vores børn aldrig har haft det dårligere. Kan det mon blandt andet skyldes, at vores dåbsgaver til den næste generation ikke just er løfterige ting som håb, lighed og frihed, men nærmere forhold som klimaforandringer og vilde dyrearters

forsvinden.

Min generation har tredoblet CO₂-udledningerne, og de stiger stadig. Både i Danmark og i resten af verden.

Koncentrationen af CO₂ i luften har ikke været større i millioner af år og siden 1970 har min generation udryddet 70 pct. af alle vilde dyr i verden. 70 pct.!

Vi har overfisket. Vi har overproduceret forbrugsgoder. Og overgjort vores landbrug.

Det er på min vagt, at stenbideren er forsvundet fra de danske farvevande, at torsken er kollapsede og at flere danske fjorde er omdannet til golde undersøiske ørkener uden fisk og fauna.

Det vil jeg ikke længere være med til. Det vil Radikale Venstre ikke længere være med til. Vi vil insistere på også at give en håbefuldst fremtid videre til de unge generationer i dag. Og det kræver både forandring og handling.

Forleden deltog jeg i begravelsen af Vejle Fjord, og jeg tog dette glas med vand med fra begravelsen.

Ikke som en urne til minde om fortiden, men som en påmindelse om, hvilken

fremtid vi kæmper for.

Derfor sender jeg også den til Bruxelles med Sigrid Friis, der er vores spidskandidat til Europa Parlamentet og en ny, lysende stjerne på den politiske himmel. For det er i høj grad i Bruxelles, at kampen om de danske have står. Og derfor går Sigrid og Radikale Venstre også til valg på en ny landbrugsstøtte, der skal være mindre og prioritere den grønne omstilling, så vi får færre drivhusgasser og færre udledninger af kvælstof fra hele det europæiske landbrug. For skal vi redde de danske farvande, skal vi både feje for egen dør og sikre os, at polske, svenske og tyske landmænd gør det samme.

Ligeså med fiskeriet. Vi kan ikke blive ved med at pløje vores havbund op med bundsløbende redskaber. Vi skal fremme det skånsomme fiskerig og stille krav om moderne fangstredskaber, der ikke smadrer havbunden. Også her er der i den grad brug for europæiske tiltag. Ligesom der er brug for færre kemikalier i vores tøj og i vores have. Alt dette har vi fremlagt forslag til, og alt dette vil vi kæmpe for i Danmark såvel som i EU.

Min generation begraver fjorde.

I Ukraine begraver de unge mænd og kvinder, der er faldet i den meningsløse krig.

I et antal vi ikke har set på europæisk jord i næsten 30 år.

Vi er ved at videregive en verden i krig, konflikt og ustabilitet.

Ikke kun i Ukraine, men også i Syrien, Yemen, Sudan, Congo og senest med den uhyrlige udvikling i Gaza.

Også her har EU en afgørende rolle at spille. For med krig i øst og en al for stor usikkerhed om det amerikanske valg, må og skal EU tage en større rolle i verden – ligesom vi må tage mere ansvar for os selv. Både når det handler om klima, migration og sikkerhed. Et andet af tidens store paradokser er, at vi med den ene hånd yder milliarder i støtte til Ukraine, mens vi med den anden hånd pumper milliarder af Euro i støtte til Putins krigsmaskine gennem vores fortsatte import af især olie og gas fra Rusland. Det må og skal stoppe, både af hensyn til klimaet og af hensyn til ukrainernes og vores egen sikkerhed. Også dette er en radikale mærkesag i denne valgkamp.

Herhjemme har mange unge undt i livet.

Klimaet og verdens tilstand kan forklare en del af det mismod, som stadig flere unge danskere føler, men der er også andre forhold. Især to forhold er så beskæmmende i verdens 10. rigeste land, at det nærmest ikke er til at bære.

Ifølge et stort studie fra Rockwoolfonden er Danmark ikke bedre til at bryde den sociale arv for udsatte børn end USA. Op mod hvert sjette barn forlader grundskolen uden at kunne læse, skrive eller regne på basalt niveau.

Det andet forhold handler om børn og unges mistrivsel.

I 2010 vurderede Den Nationale Sundhedsprofil at ca. hver sjette unge kvinde mellem 16 og 24 år og hver tolvte unge mand havde dårligt mentalt helbred.

I 2021 eksploderede de tal til hver tredje unge kvinde og hver femte unge mand.

På landsplan taler vi om ca. 100.000 unge kvinder og 60.000 unge mænd, der har ondt i livet, før det rigtigt er begyndt.

Det holder ikke. Det er ikke et værdigt Danmark eller en værdig verden at give videre.

Heldigvis kan vi stadig nå at lave det om. Vi kan stadig beholde vores gode liv og levere både et Danmark og en verden videre, som vi kan være bekendte.

Hvis vi vil.

Og det vil jeg.

Det er årsagen til, at jeg er i politik.

I 1849 gav danskerne Grundloven videre – Radikale Venstre og jeg vil skrive en ny kontrakt mellem generationerne.

En kontrakt, der politisk forpligter de voksne og ældre generationer til at give et bedre Danmark videre.

En kontrakt, der sikrer de nødvendige investeringer i fremtiden, så langt flere fra de yngre generationer kan bidrage aktivt til et bedre liv for os alle.

I stedet for global opvarmning skal vi videregive en fuld grøn omstilling af Danmark på fem år.

I stedet for massedød blandt dyr og planter skal vi videregive en systematisk genoprettelse af vores natur og en markant omlægning af dansk landbrug.

Og så skal vi have skrevet grønne rettigheder ind i Grundloven, så den også sikrer retten til ren luft, rent drikkevand og ren mad og forpligter staten til at beskytte vores natur og klima.

I stedet for global usikkerhed skal vi investere i europæisk sikkerhed. Vi skal satse på EU, og vi kan passende starte med at stemme Sigrid Friis ind til EU-valget på søndag.

Og i stedet for mistriivsel hos børn og unge skal vi aflevere en og langsigtet og

helhjertet investering i deres liv og fremtid.

I dag vil jeg gerne sige til Danmarks børn: Det er jeres tur. I er det dyrebareste vi har. I er vores fremtid. Derfor fortjener I en barndom med mindre skærm, mere leg og flere uddannede voksne omkring jer og gratis skolemad til at løfte jer i flok.

I dag vil jeg gerne sige til Danmarks unge: I tilhører måske de dygtigste og mest ansvarlige generationer af unge, der nogensinde har eksisteret. Jeg ved, I kan løfte jeres egen og vores fælles fremtid. Men jeg er mig pinligt bevidst, at I ikke skal gøre det alene. Derfor er det kun rimeligt, at vi investerer i jer og giver jer nøglen til at indfri jeres drømme. Det kræver flere ressourcer til erhvervsskolerne. Ikke højere karakterkrav til gymnasierne. Det kræver bedre uddannelser til alle unge, også pædagogerne, ikke mindre SU og kortere uddannelser til de unge på landets universiteter og velfærdsuddannelser. I skal vide, at der er et parti, der har jeres ryg, og det er Radikale Venstre.

Dét er dåbsgaver, som jeg gerne vil være afsender på.

Dét er en generationskontrakt, som jeg gerne vil underskrive.

Og som jeg håber, I vil være medunderskrivere på.

Grundloven slutter med de forpligtende ord: *"Så er da nu gældende ret, alle til ubrødelig efterlevelse."*

Generationskontrakten er ikke skrevet endnu, men en mulig slutning kunne lyde: *”Så skab da nu et bedre Danmark, alt til ubrødelig videregivelse.”*

Sproget er lidt bedaget, men budskabet holder.

Ligesom Grundloven stadig gør den dag i dag.

Tak for ordet og glædelig Grundlovsdag!

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Grundlovstale, Radikale Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/martin-lidegaards-grundlovstale-2024>